

Landskap: *Östergötland* Upptecknat av: *Folke Jansson*
 Härad: *Finspångslän* Adress: _____
 Socken: *Källered* Berättat av: _____
 Uppteckningsår: *1923* Född år _____ i _____

Uppteckningen rör

<i>Medel att medandra sig i eliaitjäl</i>	<i>1.</i>
<i>Idolat slaugord.</i>	<i>1.</i>
<i>Yria</i>	<i>2.</i>
<i>Ord iie tapt.</i>	<i>3.</i>
<i>Starka karlar</i>	<i>4.</i>
<i>Naturminnesmärken</i>	<i>5.</i>
<i>Martallen på Jätra ågor</i>	<i>5.</i>
<i>Jätte kast</i>	<i>6.</i>
<i>Bruken lochar</i>	<i>7.</i>
<i>Maggvira</i>	<i>7.</i>
<i>Visfragmet om en skouskare</i>	<i>8.</i>
<i>Rausor</i>	<i>9.</i>

Skriv endast på denna sida!

21 sid

Militära folkminnen.

Medel att undandraga sig militär-
tjänst. Av äldre personer omtalas, att
i deras ungdom användes såsom medel att
slippa militärtjänst: att "göra benen
sura" genom att dra upp dem med fisk-
skinn etc., att svälja smus, så att
"hjärtefel" uppstod.

Soldatslangord

från Östgöta Trängkår, upptecknade
hösten 1922. knallpåk: karbin, lucka:
logement, bøsse: volontär, plugg: korp-
ral, kroken: arresten, tegelhuset: ka-
särnbyggnaderna, negersvett: te, pansar-
flåt: grovt knäckebröd, fila: rykta,
olle: tjock undertröja, sillnisse: mat-
tornister, kaninibel: soldatinstruk-
tion, döggrevare: tredjekompanist (sjuk-
vårdskompaniet), markis: markententeriet
plåten: stall av plåt, regementskvast:
dagkapten eller daglöjtnant, Per-ju:
våbeln, som hette Per och hade för vana
att säga ju.

från 2-dra livgrenadierregementet,
upptecknade 1923. Kapten: skeppare (för-
bindelser sådana som dag-skeppare i. st.
f. dagkapten förekom ej), stora förrå-
det, som innehöll alla slag av förnö-
denheter: lumbon, gevärsförrådet: påk-
huset, dagbefäl: dagis, militärarbetare:
malaj men även miljonare; fascinkniv,
som användes av militärarbetarna vid
vakttjänstgöring: malajdödare, biträdet

i regementets handelsbutik (enskilda köp): köpet; biträdet i brödboden: brömmåsse, oavsett om han hette något åt det hållet eller inte; kulsprutekompagniet: kulera; en "snobbig" löjtnant: fröken; en kapten med ett utseende, som något avvek från det vanliga: kompani-apan; den gamle knekt, som bar pipskägg: hocke; ränsel: kalv.

Visa upptecknad från I 5 (2-åra livgrenadierregementet) 1923, brukar under stundom användas såsom marschvisa även av Östg.Trängkår. (Mel. se slutet av samlingen).

Å det var en gång jag valde mej en vän,

å den älska ja näst Gud i himmelen.

Å då hände sej i våras,
mina ögon börja tåras,
när ja tänker uppå dej, min vän.

Hon var glad och hon var vacker som
en ros:

hennes kinder va precis som krösamos,
å om midjan var hon nätter,
å ja kände mej så nätter,
varje gång som ja fick pussa hennes
nos.

Men te byn, vi bodde, kom en handels-
man,
å den karn han va så djädrans fin å
gram.
Å han fria te min flicka,

å ho bara stog å nicka,
för den kern han va så djädrans min å
gram.

Å te honom rändde jämt min mö,
ja va svartstjuk, så ja hållde på å dö.
För te honom jämt ho rändde,
å ja sa: då blir älände,
för mi flicka börja bliva vit som snö.

Men en gång så kom hon smilande å rar.
Kan ni gissa va hos mej hon lämna kvar?
Jo, en kappsäck mä en glyttling,
som va trinder som en kutting,
på en lapp stod skrivet, ja va pojken
far.

Men se nu så har hon rest ifrån mej,
till Amedrika med allt sitt kolifej.
Akten er för så'na töser,
för de sura ä som kröser:
när de komma med sin kappsäck så säg
nej.

Sej bare n e j! (med ett övertygande
utrop).

Ord till tapto. Vid IS sjöngs 1923
följande ord till sista reprisen i sven-
ska armens tapto:

Men fläsk å brö
finns inte å få,
men fläsk å brö
finns inte å få;
men ärter å sill,
men ärter å sill

då får du så mycke du vill.
(Tydligen en kvarleva sen kristiden).

Starka karlar.

Aug. Andersson i Annalund, Hällestad, bar en säck mjöl om 100 kg. från Vals-torp och till Annalund, en vägsträcka av över halva milen. Det hände för omkr. 50 år sen.

Smeden Funke, som levde för en 80 år sedan, i Borggård var mycket stark. En dag, då smederna vid Borggård gingo från arbetet, mötte de en flock djur, som skulle föras hem från betet. Då för tiden hölls även tjurarna i bete med de andra djuren, och den tjur/ de nu mötte, kände de såsom mycket ondsint. Funke menade sig dock ej vara rädd utan gick emot djuret, som beredde sig till anfall. Då lade Funke ena benet över ~~h~~ halsen på tjuren, tog med den ena handen tag i ett av hornen och med den andra om mulen samt vred till så kraftigt att han vred halsen av tjuren. Då detta var gjort, kastade han honom i diket bredvid vägen. Detta karlafag var emellertid nästan mera än vad Funke råde med. Han blev sjuk efter den betan och levde sedan ej så länge. (Berättat av min far efter grovarbetaren E. Lekman, Gruvbacken).

89.
Sattat

1502
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4 pp. 8. 1903

Naturminnesmärken.

Ett träd, som ej gick atthugga omkull.

Enligt uppgift av en sjuttonårig yng-
ling, som tjänar dräng i byn, lär det
finnas en ~~ast~~ (möjligen annat främmande
~~träslag~~) som är mycket gammal. En nu le-
vande närmare 80-årig bonde i Sättra (~~ast~~ *lind*
lindan) en finnes på ägorna till Sättra Söder-
gård) omtalar, att då han var omkring
30 år och kom till Sättra, hörde han om-
talas, att folk en gång skulle söka att
hugga omkull trädets. Men det gick inte.
Det var emot kvällningen, och de tyckte
att: vi tar fälle den här må, innan vi
går hem. Men det började bli oroligt i
trädets och ykan kastades tillbaka, det
gick med ett ord inte att hugga omkull
det gamla trädets. Sen dess har det och
så fått stått. Många historier lära
finnas om trädets ifråga. ~~*Lind, 1903~~

Martallen på Sättra ägor alldoles vid
allmänna landsvägen tors folk tydligen
inte taga omkull. Innevarande år skulle
det grävas täckdike på ett gärde i när-
heten av tallen. Virke skulle anskafras
att lägga igen diket med. "Vi tar den
värsta tall vi får tag i", sade bonden.
"Då ska' ni fälla inte ta' martallen,
häller", tyckte en dräng. "Nä!," tyckte
bonden, "den tar vi då inte".

För en 20 år sen voro en dräng och en
ung kvinna ute och gick en kväll. Den
kvinliga kontrahenten hade ett ärende
till en kvinna, som bodde någon km. från

tallen räknat. Drängen fick vänta länge på att sällskapet skulle komma tillbaka men då hon kom, började han "skälla på henne" och det höll han på med ända till dess de kommo mitt för martallen. Där tystnade han och var tyst tills de kommo hem. En bra tid efteråt omtalade han, att han just vid tallen åett en hel mängd harar och andra vilda djur. Flickan frågade honom nämligen varför han blev så tyst.

En för ett 20-tal år sedan död fru M. påstod sig ha sett en stor hund med en otroligt stor svans och på något annat sätt egendomlig i den s.k. bastebacken, en backe å vägen strax söder om martallen. (Foto. av martallen se slutet av samlingen). X

Jättkastet vid Kronängen. Å Gösboskogen har en jätte stått och kastat en stor sten mot Hällestads kyrka. Det synes ännu märken å bergen i gösboskogen efter jättens bragd: hur han slintit med fötterna samt var han tappat sin rökpipa. Det ställe där jätten stått är heläget ungefär 4 km. från det stället, där den kastade stenen nu ligger, men från denna till kyrkan är avståndet omkr. 3,5 km., allt fågelvägen. (Se foto. i slutet av saml.).

X Att ovannämnda martall är fullsatt av pluggar, varmed sjukdomar inslagits i trädet, är säkert och tämligen självfallet.

~~Rena~~ Brudsten bockar sig var gång han
hör kyrklockorna ringa och vänder sig
var gång han känner lukten av nybakat
bröd från Brinken (ett torp ej långt
från brudstenen). Namnet lär den ha
fått därav att ett bröllopsfölje för
mycket länge sedan skulle under åskvä-
der ha sökt skydd under stenen, som
tydigen haft ett utsprång å ena sidan,
och på grund av ett stycke av stenen
rasade, blivit begravet under densamma.

Väggviså.

Enligt vad såväl min far som kassör J.
Johansson berättat levde i slutet på
1800-talet en gumma i Baggehyttan, vil-
ken sjöng väggvisor och andra visor av
egen tillverkning för barnen. Har ej man
kunnet erhålla flera prov än detta:

Tuppen å höna skulle stå å bite
nötter.

Förste nöta tuppen bet, satte han
i halsen,

å höna ho te löpe.

Käre källa, ge mej vatten,
vattnet ska ja tuppen ge,
tuppen sitter svullen än utå nöta.

Källa sa: inte får du vatten utå mej
förän ja får löv utå dej,
å höna ho te löpe.
Käre lämna (linden) ge mej löv.

Lövet ska ja källa ge,
 källa ska mej vattnet ge,
 vattnet ska ja tuppen ge,
 tuppen sitter svullen än utå
 nöta.

Linna sa: inte får du löv utå mej,
 förrän ja får bäm(band) utå dej,
 å höna ho te löpe.

Då löpte hon till jungfrun, varefter
 följde nya upprepningar undan för undan.
 Ingen tycks kunna påstå sig ha hört
 slutet på visan.

"Sjung tuppen å höna, mormor," sade
 barnen om kvällarna, för det hörde till
 vanligheten innan de somnade.

Visfragment om en skomakare.

En visa har för sjungits om Sättra by.
 Melodien är någorlunda bekant (se slutet av samlingen) men orden inte goda
 att få tag i. Den lär delvis ha omdiktats
 för byn Valstorp och en strof har
 påträffats:

Utför backen där bor en hedersman,
 Nils Anders Aron kallas väl han.
 Hur han springer å svänger,
 lästeknipa slänger;
 hur han springer å svänger,
 lästeknipa slänger,
 store arshälet hänger å dänger.
 (ändan)

Ramsor, berättade av 75-åriga skom.A.K.
Tillståndet efter sedan man ätit
rotmos:

Magen står som en trumma spänd,
och röven ropar falanto.

"Äm märna inna di skulle gå äpp i ~~xxx~~
bonnstugera, sa' bonnoras röv:

'Äpp å spinn, äpp å spinn!'

å pigeras svarte:

'Ja har ingi blåner,

ja har ingi blåner!'

Folkminnen från andra trakter.

Knutgubbe. Från Fingarrums socken av
Östergötlands län omtalas att det ännu
brukas att "gå knutgubbe", vilket inne-
bär, att manliga individer klädda ut sig
och gå i stugorna. De måste ha något
med sig från varje stuga. Antingen de
skulle taga det eller få det, visste
inte sagesmennen, som talat vid en man
i excersisåldern, vilken dock ej varit
med att "gå knutgubbe", men som väl ha-
de bekanta, som gjort det. (1923).

Bråk då ett barn fötts. Skollärare J.
A. Ohlsson omtalar, att i hans hemtrakt,
Kisa, s-n. i Östergötl., brukade en ~~man~~
hans farbror bränna krut på dörrtrös-
keln så snart ett barn fötts i huset.

Ordspråk, stäv och ordlekar.

Havren får ingen fart att växa förren
han får höra häkärran skramla.

(Enligt meddelande av gammal bonde).

+ + + + +

Meddelade av min far:

Präst å klockere å humn,
åi tjäner si föe mä mun.

+ + + + +

Heder å tack, sa Långe Bengt.

+ + + + +

Då va ryssansvärt, sa Per i Mällagårn.

+ + + + +

En dräng förr var:

tyster i skogen,
gjorde inte stort buller på logen
men va i grötfatet en stor träl.

+ + + + +

Folk tyck^{te} att slagorna vid tröskning-
en sade: (då de "trask två" å.v.s. två
tröskade tillsammans) handske, vante,
päls å rock; handske, vante, päls å
rock; (då de "trask fyra") rock å väst
å tu par byxor; rock å väst å tu par
byxor.

+ + + + +

Om väderleken.

Daniel Persson, Brystorp: "Ingen
lörda' utan solen skiner någon gång".

+ + + + +

Aftonrodnad betyder klar natt,
morgonrodnad våt natt.

+ + + + +

Berättat av min far:Visa om präster i Tjellmo.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Di hade två präster i Tjellmo:
den ene hette Stal
å den andre Kämner,
å den ene va' skral,
å den andre va' sämre.

Väggvisa. (Sén min fars ungdom).

Bing, bang klocka sang.
Prästen får ett bägelamm,
klockern får e' kake,
men den får inte klockerefrua
smake.

Ovanlig begravningsritual. (Efter Anders Persson i Brystorp). Det hände under den tid, då prästerna uppburo tionde och skulle ha en ko från varje gård, varifrån någon begravdes, att en fattig bonde skulle begravas. Därvid tyckte grann-bonden, att det måste vara svårt för hustrun att betala ut kon, varför han erbjöd sig att själv förrätta jordfästningen. Han använde vid tillfället följande ord (den som skulle begravas hade varit halt):

Av jord är du kommen, du halte man.
Tre dar före de andra ska' du stå upp,
om du ska' hinne fram.
Sov i ro,
så får hustru behålle si' ko.

Tranan och vårfrudagen. På fråga hade min far angående tranan och vårfrudagen endast att meddela, att "halvviden-mars bär trana ljus i säng", vilket skulle betyda, att man ej behövde använda sig av ljus vid uppstigandet om morgnarna, man fick ligga till dager. Efter vårfrudagen kanske man ej behövde ljus på aftonen.

Sanddräm om ormar och mångfärgade sådana. Min farfar drömde en natt, att han var på ett ställe, där det fanns mycket ormar. Han gick dit, då han kommit upp på morgonen, och där var det så fullt med ormar, så det myllrade, och de hängde i träden också. Enligt vad hans nu nära 92-åriga syster meddelat, var hon med honom vid ett sådant ställe, och ormarna voro mångfärgade, glänsande gula, gröna, blå, röda etc. Farfar har även omtalat, att det var en person, som han kände, vilken träffade på flera stora ormar i skogen. Han försökte slå ihjäl dem, men han hann inte det, förän han längre in i skogen fick se en otroligt stor orm, som hade ögon, som lyste rysansvärt. Men då förstod han, att det var bäst att knalla sig iväg.

"Butter" bodde i Lyckan i Valstorp, var vägnmakare och var begiven på brännvin. Han kunde svälja abborrar baklänges för en kanna brännvin. "Hur då, du, sa'

Butter när di hälse på'n" var ett ord-
stäv i trakten. "Fuller om bulier, nu ä
Butter fuller", sjöng ungdomen, då han
kom vägen fram. "Butter" hade fått sitt
namn av att han såg butter ut, var tok-
rolig, kunde narra andra att skratta,
men var själv alltid allvarsam. Han het
te Samuelson.

Ve Göso hade di gutt brö å tjänlitt
däppe. Däppe= en sorts äggsås.

Till äymmelosdan måste all lövved vara
upphuggen för äymmelns skull.

Maja Stina Löfberg har berättat:

Sägen om kvicksilver i ormbö. "Tänk, de
talade om vid Österby hytta, att där ha
varit ett ormbö eller drakbö. De kom på
draken och sköt på honom. Å i ormböet
hittade de så mycket kvicksilver, så de
fick en hel så full. Därifrån fick Ös-
terbyna sin rikedom. Så ha de sagt åt-
minstone. Fast det har väl hänt för fle-
re hundra år sen".

Full gubbe i en göl och fiskelycka. "Den
där fiskegölen, som är på Åsebroäggorna,
gick ju min far å fiskade i (Hon har
förr talat om att han fick mycke fisk,
då han gick ensam till en viss göl). Men
de sa' att det var en, som var där å
fiskade, å då kom det upp en gubbe med
en stor näsa, å den gav han snus för

att få fiskelycka". (Se vidare samlingen för 1922, "fisketur").

Brände krut i ett skatbo. Ännu lewände 60-åriga f.lantbrukaren Alfr. Lars-son i Sättra tordes inte riva ned ett skatbo, som byggt alldeles in på stugan, för han hade rivit ned ett en gång och bränt krut i det, till på köpet, men då vart det så "tråroligt i lagår'n".

Begravningsbruk.

Folkskollärare Alb. Ekström, Rugges-torp, omtalar ett besymmeligt begravningsbruk från ruggestorporten (Rugges-torp är en by i södra Hällestad): bockarna, som kistan står på innan den skall forslas från sorgenuset, sparkas omkull så snart bärarna lyftat kistan av bockarna. E. hade flerfaldiga gånger förräget sig över detta bruk vid begravnin-
gar han bevistat. "På ett ställe nyligen sparkade dottern i huset bort bockarna"

P.S. till "Ett träd, som ej gick att hugga omkull" (sid.N.).

Trädet är en lind. Enligt uppgift av en 45-årig bonde på Kåggåx i byn har trädet, som är kluvet nedtill, använts att bota barn från sjukdom, i det barnet har dräglits genom trädet.

Berättat av kassör Joh. Johansson.

Sätt att bota böss-skänna. Man gick en torsdagsnatt till en korsväg där ett lik körts fram och grävde där upp en torva på så sätt, att den blev uppskuren vid sidorna, men ändarna voro fästa i jorden. Sedan tog man bössan med sig och kröp under torvan, i det man läste en bön eller dylikt, samt kröp fram på andra sidan.

Medel att få bort vägglöss ur ett hus.

Man dräger ut en spik ur väggen i huset och slår den genom en likista med ett lik uti. Då spiken sedan drages ur kistan och slås in i väggen igen, försvinna alla vägglöss ur huset.

En farfar eller annan äldre släkting till Hällman, som dog i fattighuset, mötte en gång på så sätt fördrivna vägglöss i Stigs-torps backe. Lössen gingo i svinfylking som tranorna, med en otäckt stor lus i spetsen och togo upp halva vägen.

Skäll på vers. Annars Persa i Tyrtorpet som levde för en 50 å 60 år sen, kallades liksom de övriga familjemedlemmarna i Tyr-torpet för grisen. Mattis i Stensätter, en mycket stor och grov karl, knepig också, skulle skälla på Annars Persa, och detta skedde "på vers":

David var Absaloms far
å Salomo dess broder,
galten är grisens far
å suggan är dess moder.

Av druvor prässas vin,
av små grise blir då' store svin,
så'na sëm du, fader Anners Persa.

När "Jons-pojka" tände på milan. En gång under den tid "Mässe i Backa" var ung (fr för omkring 60 år sen) och bodde tillsammans med en bröder på sin faders gård i Valstorp, hade de en mila i skogen så nära gården, att den syntes dit, varför de ej vaktade den i milkoja. En natt togo "Jons-pojka", som voro kända i bygden för sina räckartyg, sig för att strö ett tunt lager av halm över milan och antända halm. Så gick en av dem och bultade på, medan den andre skötte om brasan. Yrvakna rusade de båda bröderna ut, fingo tag i en vattenså och skulle rusa till för att släcka. Men de voro inga goda löpare någon av dem, och de hindrade varandra. Rätt vad det var började de ett slagsmål och använde bärstängen till sån såsom tillhygge. Hur det gick med milan förmäler icke sagesmannen, men han försäkrar, att nog hade "Jons-pojka" roligt.

Mådomsprov: "klippe fyrtumsspiken".

Förr hörde det till att en ungdom (manlig) skulle kunna klippe fyrtumsspiken, varmed menades att han skulle kunna med tändernas hjälp klippa eller rättare kanske bryta av en fyratums klippspik. Någon tyckte att en gubbe började bli gammal. "Åja, men än klipper ja' fyrtumsspiken", menade han.

Berättat av Axel Jansson.

Om hästarna Tor och Blixten. Om Jon i Bottebo, som dog för en 50 år sen, berättas, att han hade ett par hästar, som hette Tor och Blixten. De voro ena ovanliga hästar, hetlevrade och "galna". Den körande fick aldrig rycka i tömmarna eller använda piska. En gång var Jon till Prästköp (omkr. 12 km. från Bottebo). Då han skulle åka hem, började det regna ur ett åskmoln. Men Jon ville inte bli blöt, varför han ryckte till ett tag i tömmarna, men då gick det undan hem. Han fick ej en vattendroppe på sig men då han såg till, hade det regnat så att han hade bakhagen full av vatten, och när han ställt in hästarna och skulle gå in, var regnet i fatt honom riktigt.

En gång var han till en marknad i Hjortkvarn. Där var det överfullt av skjutser och mycket trångt. Jon ville ur trängseln och hem. Han ryckte till ett par tag i tömmarna och lade sig sedan i åkdonet, en dyngbotten. Men då gick det också undan. Han hörde att det tog emot ibland, och en gång reste han sig och tittrade bakfter. Då såg han hästar och oxar och vagnar i en enda röra. När han kom hem, hade han ej mindre än 7 par sallar, oxuk m.m. på rungorna. Allt löst som var hade följt med där han åkt fram (Det har gått undan, men bakhagen var full av vatten har blivit ett stäv).

Gengångare. Arvid A. i Sättra, en numera 45 års man, gick en gång i yngre år medan han hade tjänst i Sättra ensam på väg till sin mor i Högsfall. Det var på kvällen, och då han kom ~~hem~~ till prästgårdsknuten, mötte han den gamla skogvaktaren i Sonstorp med sitt vita skägg. När han kom hem talade han om det. "Du ä' ga'ern, han ä' ju dö!" menade de. ~~Ja~~ Det visste inte A. för skogvaktaren hade dött samma dag.

40-åriga David A. i Sättra såg flera gånger en gubbe, som hängt sig i stallet, efter sedan denne var död. Gubben hette Petter och de hade kommit väl överens vid gården. Han såg honom en gång, då han öppnade dörren till ladugården utanför denna. Petter följde med D. då han fodrade djuren och stökade, Till sist räckte han D. handen och sade åjö. Då han kommit in, frågade han en kamrat/som varit med, om denne sett Petter, men det hade han inte gjort.

Math. J:s i Sättra far såg jämte sin gumma, då de båda voro unga, flera nätter en kamrat komma till sig sedan han var död. Till sist frågade J:s far vad han ville. Sedan han lovat att ej omtala det för någon, fick han veta det. Sedan kom kamraten ej mer tillbaka. J:s far uppmärksades på gamla dagar att omtala, vad han fått veta, men han tog hemligheten med sig i graven.

En åker på Sättra Nedergård heter brölösen, ett kärr, nu utdikad, luskärret.

Berättat av Karl Joelsson i Höföfall.

Något om "ryttaren" Erik Tyrsson. Erik Tyrsson levde på 1600-talet och var gift med Katrina Ersdotter och bodde i Skåns-torp. De föremål traditionen om hans be-drifter knyter sig till äro några sil-verskedar och en solvisare, vilka föremål äro försedda med hans och hans hus-trus initialer. Skedarna lära ursprung-ligen ha varit ett dussin, som genom arvs skiftande spritts åt skilda håll. Hur de kommit i Tyrssons ägo berättar ej traditionen.

Under Karl 11:tes polska krig (sages-mannens påstående) var Tyrsson med. en gång hade några polacker förskansat sig i en lada och voro omöjliga att komma åt. En ryttartrupp, bland andra Tyrsson blev kommenderad att storma ladan. Hästarna skötos under en stor del av de anstormande, men en del kunde rida vidare och redo i sporrsträck upp mot ladan och lyckades komma in i densamma och övermannade polackerna (då ryttarna kommo mycket nära, upphörde de anfalla att skjuta). Polackerna behandlades då av svenskarna på så sätt, att svenskar-na väste störrar och körde in dessa i storgången på dem och spetsade dem som fulkärvar. De fingo sitta på störrarna och plågas tills de dogo.

Tyrsson var även med i Karl 11:tes danska krig. Vid ett tillfälle flydde danskarna inåt bokskogarna, i Skåne, och

svenskarne förföljde dem. Men svenskar-
na sprungo förbi en avdelning danskar,
som då besköto svenskarne i ryggen.

Bland de så beskjutna var Tyrsson, som
fick 9 kulor i ryggen. Han blev liggan-
de och bad sina kamrater, som sprungo
förbi, att de skulle döda honom. Men de
sade: "Du kommer dej, gubbe, så då' gör
vi inte". Han kom sig. 6 kulor tog dok-
torn bort, men tre följde honom i grä-
ven. Efter kriget blev Tyrsson av kung-
en satt i bildhuggarlära. Han skulle
sedermäta, allt enligt traditionen, ha
utfört en del bilder och sniderier, som
prydde koret och kanske prädikstolen i
Hälelestad's gamla kyrka.

Från ett krig i Ryssland lär Tyrsson
ha berättat, att svenskarne en gång
tänkte slå vinterläger i ryska rikets
huvudstad, men då brände ryssarne hu-
vudstaden, "å då såg ingen änne på läget.
Det var på julafton, och svenskarne
gingo uthungrade på gatorna, och han
lär ha sagt, att om en hund eller katt
kommit, så hade han ätit upp den. De
hittade ett fruset källand, och några
frusna kälstockar blev då deras julmat.
Tyrssons efterkommande rådde om den s.
k. Skoglundsgården i Skånstorp. Ännu i
dag visas av påstådda sena ättlingar en
av Erik Tyrsson förfärdigad solvisare,
som är välgjord, av kalksten och för-
sedd med årtalet 1689. (Solvisaren se
teckning i slutet av saml.).

Något om berättarna.

Min far är skräddare och 53 år gammal Hans, och således mina, förfäder ha bott i Hällestad sedan minst hundra år tillbaka. Han har dock själv några år vists utom socknen.

Maja Stina Löfberg är 91 år, är min fars faster. Till inpå sistförflutna halvåret har hon varit vid god andlig vigör, men hörseln har de sista åren varit så nedsatt, att det varit mycket svårt att meddela sig med henne, vadan ett utfrågande givit klent resultat.

Kassör Joh. Johansson är omkr. 65 år, född även han inom Hällestad, Då han är mycket intresserad av folkminnena och såsom stor auktionsman och bontredningsman kommit i nära beröring med sådana, som kunnat meddela om gamla tider, har han själv upptecknat en hel del. Det i denna lilla samling, som han meddelat, lär han ej ha upptecknat.

Axel Jansson och Harald Jansson, mina yngre bröder till mig. Axel, 17 år, har varit i tjänst hos de personer meddelandena av honom stamma från. Harald, 21 år, har biträtt vid de tvorne visnolodiernas upptecknande och som fotograf.

Karl Joelsson i Högsfall, en 45 års man, är också född i Hällestad av gammal hällestadsläkt, den släkt hans berättelse eller sägen rör sig om.

Hällestad i december 1923.